

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Sprawozdanie z X Międzynarodowych Jesiennych Dni Biblijnych "Natchnienie Pisma Świętego", zorganizowanych przez Instytut Nauk Biblijnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II : Lublin, 22-23 października 2014

Author: Beata Urbanek

Citation style: Urbanek Beata. (2014). Sprawozdanie z X Międzynarodowych Jesiennych Dni Biblijnych "Natchnienie Pisma Świętego", zorganizowanych przez Instytut Nauk Biblijnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II : Lublin, 22-23 października 2014. "Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne" (2014), z. 2, s. 473-477.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

BEATA URBANEK

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Teologiczny

Sprawozdanie z X Międzynarodowych Jesiennych Dni Biblijnych „Natchnienie Pisma Świętego”, zorganizowanych przez Instytut Nauk Biblijnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

(Lublin, 22–23 października 2014)

Tegoroczne lubelskie sympozjum poświęcone zostało omówieniu najnowszego dokumentu Papieskiej Komisji Biblijnej pt. *Natchnienie i prawda Pisma Świętego* (Roma 2014). Dwa dni obrad podzielono na sześć sesji, w których w sumie znalazło się piętnaście wykładów dotyczących dwóch pierwszych rozdziałów dokumentu PKB. Powitania i otwarcia konferencji dokonał ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk, dyrektor Instytut Nauk Biblijnych KUL. Podkreślił on, że publikacja podejmuje fundamentalne problemy księgi, która jest słowem Boga i słowem, które mówi o Bogu. Następnie powitał prelegentów i wszystkich zgromadzonych oraz podziękował organizatorom sympozjum: ks. dr. hab. Stefanowi Szymikowi, ks. dr. hab. Mirosławowi Wróblowi i ks. dr. Krzysztofowi Naporze.

W pierwszej sesji, prowadzonej przez ks. dr. hab. M. Wróbla, prof. KUL, wypowiadali się goście zagraniczni. Referat pt. *Inspiration and Truth in Sacra Scriptura* wygłosił James H. Charlesworth, profesor Princeton Theological Seminary, ekspert w dziedzinie literatury międzytestamentalnej. Prelegent najpierw zdefiniował pojęcie *sacra scriptura* – są to utwory, które żydzi i chrześcijanie poznali jako przepełnione Bożym słowem i dające duchowy pokarm oraz zbawienie. W czasach Jezusa kanon nie był jeszcze ustalony, jednak w Ewangeliach widać, że cytował On teksty, które należą do późniejszego kanonu. Poza tym Jezus był pod wpływem pism apokaliptycznych, w szczególności Przypowieści Henocha, które powstały w Galilei. Badacz podkreślił znaczenie starożytnej literatury pozabiblijnej. Charlesworth, który jest pastorem Zjednoczonego Kościoła Metodystycznego, zaznaczył, że także dziś nie istnieje jeden obowiązujący kanon zarówno ST, jak i NT. Uznał konieczność istnienia kanonu jako reguły wiary. Bóg jednakże nie utożsamia się z Biblią i może przemawiać również w inny sposób.

Drugie przedłożenie tej sesji przedstawił o. prof. Olivier-Thomas Venard OP, wicedyrektor renomowanej École Biblique et Archéologique Française w Jerozolimie. Zaprezentował on zebrany nowy projekt *Scripture and Tradition Back on the Same Page: The Bible in Its Traditions Online Research Project as an Effective Tool to Study the Word of God in Human Words*, którego jest dyrektorem. Pomysł stanowi kontynuację Biblii Jerozolimskiej z zastosowaniem współczesnych technologii. Profesor wymienił także sześć propozycji z dokumentu PKB i wyjaśnił, w jaki sposób znajdują one zastosowanie w przedsięwzięciu. Są to m.in.: charakter polifoniczny Biblii, zwrócenie uwagi na jej aspekty literackie i pragmatyczne. Mottem projektu jest cytat z Ps 62,11, a o jego rozwoju można przeczytać na blogu. Dzieło zakłada tworzenie tłumaczeń i komentarzy. Przekład uwzględnia różne tradycje tekstualne tekstu biblijnego – np. TM, LXX, Pięcioksiąg Samarytański,

Peszitte, Wulgatę. Komentarze są posegregowane na kwestie literackie, kontekst i historię recepcji. O. Venard zaprezentował wygląd gotowej części projektu na przykładzie Rdz 22,1-19. W inicjatywę są zaangażowani teolodzy z różnych krajów, w tym z Polski. Adres projektu: www.bibest.org.

Ks. prof. dr hab. Waldemar Rakocy przewodniczył drugiej sesji, która miała charakter ogólnego wprowadzenia do zagadnień dokumentu PKB. Najpierw zabrał głos członek Papieskiej Komisji Biblijnej, ks. prof. dr hab. H. Witczyk i zaprezentował wykład *Nowe ujęcie natchnienia i prawdy Pisma Świętego*. Oświadczył, że dokument jest efektem pięcioletniej pracy zarówno indywidualnej, jak i zespołowej biblistów oraz prefekta Kongregacji Nauki Wiary. Tekst jest odpowiedzią na pytania synodu biskupów z 2008 roku: Czym różni się Biblia od innych ksiąg? Dlaczego Kościół mówi: „Oto słowo Boże”? Jaką prawdę objawia Pismo Święte i jak się ona ma do prawd naukowych? Jak przyjmować trudne teksty biblijne, np. związane z przemocą?

Natchnienie biblijne zostało opracowane w dokumencie jako fenomenologia relacji pomiędzy Bogiem a autorem ludzkim. Zaprezentowano różne modele obecne w poszczególnych grupach ksiąg biblijnych. Modele te posiadają dwie cechy wspólne; są nimi komunikacja Boża i wiara człowieka, któremu Bóg się objawia. W drugiej części dokument przywraca soborową hierarchię – prawda Biblii jest przede wszystkim prawdą o samym Bogu.

Jako drugi wykład pt. *Natchnienie i prawda Pisma Świętego. Od „Dei Verbum” do „Evangelii gaudium”* wygłosił ks. dr hab. Waldemar Linke (UKSW). Prelegent prześledził rozwój tej tematyki od konstytucji soborowej do *Verbum Domini* i najnowszego dokumentu PKB. KO 11 potwierdza naukę Vaticanum I i encyklik biblijnych, w których człowiek pozostaje biernym narzędziem. Wkładem Vaticanum II jest nazwanie hagiografów prawdziwymi autorami. Zakres autorstwa pozostaje jednak nieprecyzyjny. KO 2 i 19 mówią o prawdzie osobowej – Słowie wcielonym, co sprawia, że nie tylko chrześcijaństwo, ale i Pismo Święte jest chrystocentryczne. Ważną rolę w refleksji hermeneutycznej odegrała praca H.G. Gadamera *Prawda i metoda*. Najnowszy dokument PKB spełnił swoje zadanie, gdyż nie tylko oparł się na dotychczasowych twierdzeniach, ale rozwinął je i ukazał w nowym świetle.

Po południowej sesji srodowej przewodniczył dr hab. Krzysztof Mielcarek, prof. KUL. Rozpoczęła ona serię wystąpień dotyczących poszczególnych ksiąg czy ich zbiorów w dokumencie PKB. Jako pierwszy na temat *Od Dekalogu do Przykazania Miłości – refleksja egzegetyczna na kanwie nowego dokumentu PKB: „Natchnienie i prawda Pisma Świętego” nr 11–12* wypowiedział się ks. dr hab. Janusz Lemański, prof. US. Prelegent rozpoczął od omówienia badań nad dwiema wersjami dekalogu z Synaju (Wj 20) i z Moabu (Pwt 5) w kwestii pochodzenia praw, pierwotnej wersji i późniejszych tradycji. Potem omówił rolę dekalogu w Pięcioksięgu i jego relację do pozostałych praw. Zwrócił uwagę na pojawiające się w najbliższym kontekście obu wersji dekalogu korekty dotyczące sposobu jego przekazania Izraelowi: bezpośrednio lub za pośrednictwem Mojżesza. Poza tym okazuje się, że nawet tak uświęcony tekst jak dekalog nie jest absolutnie niezmienny; chodzi o zachowanie jego ducha, a nie litery. Uzasadnieniem dla dekalogu w ST było wyzwolenie z Egiptu, w NT jest to wydarzenie paschalne. Prawo to, będące prawem naturalnym, zyskało w krzyżu Chrystusa głębszy wymiar teologiczny.

Ks. dr hab. Dariusz Dziadosz (KUL) przedstawił referat pt. *Słowo Pana kreujące historię narodu wybranego. Problem natchnienia w deuteronomistycznej historiografii Izraela (Joz – 2 Krl)*. Prelegent wyszedł od stwierdzenia, że natchnienie oznacza, iż słowo jest nieomyłne i prawdziwe, a deuteronomiści mieli możliwość to zweryfikować. Autorzy Joz – 2 Krl żyli wiarą w wybór Izraela, a w czasie spisywania ksiąg sprawdzał się fakt

nieprzemijalności i warunkowości Bożych obietnic. Przekonanie, że Bóg jest wciąż obecny, stanowi dowód na natchnienie. Hebrajskie *dabar* to słowo/wydarzenie, które nie przemija i na pewno staje się rzeczywistością. Sposobami Bożej obecności w dziejach są zatem słowo (pojawiają się wszystkie możliwe formy komunikowania Bożej woli) i czyny Boga. Pan jest obecny także w instytucjach ST, takich jak urząd kapłański, prorocki, sędziego i króla.

Ostatni referat tej sesji, pt. *Sluchanie słowa Bożego przez proroka fundamentem komunikacji prorockiej*, zaprezentował ks. dr hab. Wojciech Pikor (UMK). Punktem wyjścia było pytanie o relację słowa proroka do słowa Bożego. Prorok musi być słuchaczem słowa. Moment jego powołania jest nie tylko legitymizacją posługi proroka, lecz także zasadą regulującą jego przepowiadanie. W opowiadaniach o powołaniu zwraca uwagę znak zorientowany na usta proroka (Iz 6, 6-7; Jr 1, 9; Ez 2, 8-3, 3). W celu zilustrowania relacji pomiędzy prorokiem a słowem Bożym prelegent przedstawił postać Jonasza, który jest zamknięty na nowość słowa Bożego, oraz Jeremiasza – proroka rozzarowanego orędziem Pana i skutkami głoszenia. Okazuje się, że stosunek słowa ludzkiego do Bożego nie ogranicza się do warstwy literackiej. Wygłaszane wyrocznie są uwarunkowane wcześniejszym słuchaniem i rozumieniem słowa komunikowanego prorokowi.

Czwartkowa poranna sesja była prowadzona przez ks. dr. Marcina Kowalskiego. Na początku przez ks. prof. H. Witczyka został wygłoszony wykład pt. *Wszechmoc i sprawiedliwość – dwie współrzędne obrazu Boga w Psalmach*. Prawda przekazywana w Biblii stanowi drugi rozdział dokumentu *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*. Teksty biblijne są uznawane za świadectwo ludzi, którzy doświadczyli działania Boga. PKB wzięła pod uwagę pewne teksty reprezentatywne; w przypadku Księgi Psalmów są to przede wszystkim Ps 46 i 51. Psalm 46 zawiera refren, który jest wyznaniem wiary w to, że Bóg jest z nami, dla nas. Pan jest ukazany w metaforze twierdzy budowanej na skale. Wszechmoc Boża przedstawiona została w dwóch aspektach: panowanie Stwórcy nad przyrodą i zbawcze zaangażowanie w życie ludu. Przymiotem Boga w Ps 51 zdaje się być miłosierdzie, jednakże dominującym dynamizmem jest sprawiedliwość (ww. 6.16.21), ale także miłość (hebr. *chesed* i *rachamim*). Boża sprawiedliwość usprawiedliwia grzesznika. Oznacza ona pochylenie się nad winowajcą, pouczanie go w sumieniu, przebaczenie, nowe stworzenie, impuls do dawania świadectwa oraz otwarcie na radość i uwielbienie. Boga sprawiedliwego nie można więc przeciwstawiać Bogu miłości i miłosierdzia. Na koniec ks. Witczyk wspomniął o znaczeniu Pnp dla biblijnego obrazu Boga.

Gość ze Słowacji, ks. dr Pavol Vilhan (CU Bratysława) wygłosił w j. angielskim referat pt. *Ben Sira – Inspired and Inspiring*. Księga Syracha została wybrana jako reprezentatywna dla zbioru pism sapiencjalnych, mimo że jest deuterokanoniczna ze względu na swój syntetyczny charakter, jak określono to w dokumencie w nr. 20. Natchnienie w księgach mądrościowych wynika z dzielenia się mądrością w dialogu z wiarą. Wersety 8-9 prologu do księgi są potwierdzeniem natchnienia, a przy okazji zawierają najstarsze świadectwo o kanonie. Mądrość ma źródło w Bogu, jest utożsamiona z Prawem, a wiedzę zdobywa się poprzez osobiste studium i próby. Personifikowana mądrość nie zaprasza na ucztę, ale testuje człowieka (4,17-18). Ponadto mądrości szukać trzeba u starszych i podczas podróży. Portret autora przypuszczalnie znajduje się w 39,1-5 – Ben Syrach chce pełnić służbę wobec otwartych na mądrość. Podkreślona też jest waga nauczania osobistego i uczenie się z historii narodu. Natomiast idea bojaźni Bożej, obecna w całej tradycji dydaktycznej, ukazana jest w Księdze Syracha nie jako rezultat, ale początek mądrości.

Kolejny prelegent, ks. dr Matteo Crimella (FTIS Mediolan) nie mógł przybyć. Jego referat pt. *La narrazione ispirata degli Atti degli Apostoli. Il caso di Atti 16,6-10*, przetłumaczony przez ks. S. Szymika, odczytał ks. Adam Węgrzyn. Włoski biblista stwierdził,

iż w Dz pojawia się kilka fragmentów dotyczących relacji między Duchem Świętym a ST. Odwołanie do Ducha pozwala świadkom na chrystologiczne odczytanie Pisma. Dz 16,6-10 to tzw. piąta Pięćdziesiątnica. Po niezwyklej szybkości narracji w ww. 6-7 punkt kulminacyjny stanowi wizja Macedończyka, uznana za daną od Boga. Wszechwiedzący narrator wie nawet o boskich interwencjach – jego wiedza pochodzi zatem od Ducha Świętego. Warto zwrócić uwagę na zakorzenienie w ST określenie „Duch Święty” (w. 6) i chrystologiczny wymiar w tytule „Duch Jezusa” (w. 7). W tekście jest mowa o nie tylko natchnieniu, ale również o ludzkim wysiłku, o odpowiedzi człowieka na Bożą łaskę.

Piątą sesję prowadził ks. dr Adam Kubiś. Znalazły się w niej referaty dotyczące Ewangelii. Na temat trzech pierwszych wypowiedział się dr hab. K. Mielcarek, prof. KUL w referacie pt. *Pieśń na trzy głosy. Natchnione świadectwo synoptyków*. Prelegent rozpoczął od wyjaśnienia tytułu wystąpienia poprzez zdefiniowanie pojęcia „polifonia” jako utworu muzycznego o kilku liniach melodycznych. Chociaż Ewangelie mają uprzywilejowane miejsce w NT jako świadectwo słów i czynów Jezusa, istnieje między nimi a ich głównym bohaterem pewien dystans. Jezus nic sam nie zapisał ani nie podyktował, lecz powołał uczniów. Rośli oni w wierze i pogłębiali swoją więź z Jezusem tak, że ostatecznie świadectwo uczniów jest równoznaczne ze słowami Jezusa (Łk 10,16). Dokument PKB omawia synoptyków w numerach 25-30. O ile Mt i Mk utożsamiają wydarzenie Jezusa ze swoim świadectwem, to Łk zaznacza, że jego dzieło to trzeci etap przekazu. Podkreślono wyjątkowość Jezusa w dwóch aspektach: więzi z Bogiem i centralnej roli w historii zbawienia. W drugiej części wystąpienia wykładowca przedstawił przykład owej polifonii, ukazując synoptyczne zestawienie narracji o oczyszczeniu świątyni (Mt 21,10-13; Mk 11,11-15; Łk 19,45-48).

Problematyką Ewangelii wg św. Jana zajął się dr Branislav Kl'uska (KU Ružomberok) w referacie pt. *Od świadectwa Jezusa – Słowa Bożego do świadectwa księgi Ewangelii: komunikacja Objawienia w czwartej Ewangelii*. Dokument PKB stwierdza, że w Janowej perspektywie jedynym pośrednikiem objawienia jest Jezus Chrystus. Wyróżnia się trzy rysy relacji ewangelisty z Jezusem: kontemplację chwały Syna, bycie naocznym świadkiem i nauczycielską aktywność Ducha. Prelegent zajął się omówieniem terminologii związanej ze świadectwem. Czwarci ewangelista częściej niż inni autorzy NT posługuje się słownictwem z rodziny *martyr-*. Świadczenie w czwartej Ewangelii ma charakter chrystocentryczny, a same terminy – konotacje nie tylko jurydyczne, ale także objawieniowe. Świadectwo o Jezusie pochodzi od Ojca, co jest gwarancją jego prawdziwości. Nie jest ono jednakże dane bezpośrednio. Dostępne są świadectwo Jana, czynów i Pisma, w końcu niewidzialne świadectwo Ducha, które urzeczywistnia się w świadectwie uczniów. Szczególna rola przypadła umiłowanemu uczniowi, który miał trwać aż do ponownego przyjścia (J 21,20-25). Nie chodziło jednak o jego nieśmiertelność, ale o trwanie w składaniu świadectwa w spisany słowie Ewangelii.

Końcowa sesja konferencji poprowadzona została przez ks. dr. hab. Stefana Szymika, prof. KUL. Jako pierwszy wykład pt. *„Spodobalo się Bogu objawić Syna swojego we mnie” (Ga 1,15-16). Pochodzenie i natchniony charakter Ewangelii Pawła* wygłosił ks. dr Marcin Kowalski (KUL). Dokument PKB odnosi się do pism św. Pawła we wszystkich rozdziałach. Bóg objawił Pawłowi główne prawdy o swoim Synu w wydarzeniu pod Damazkiem. Dla apostoła Jezus jest przede wszystkim Mesjaszem, a fakt Jego zmartwychwstania czyni Go osobą wyjątkową. Poza tym Syn nieustannie komunikuje się z Pawłem; spotkanie pod Damazkiem nie było jedynym, lecz początkiem serii spotkań. Apostoł przez całe życie zgłębia objawienie. Z drugiej strony Pawłowa Ewangelia jest rozpoznawana w Kościele. Apostoł przybył do Piotra, by zapoznać się z Jezusem historycznym.

Przedstawienie natchnienia na przykładzie św. Pawła jest modelowe dla NT jako to, w którym Zmartwychwstały jest w centrum, przekazuje prawdę, która buduje Kościół i jest przez niego weryfikowana.

Następnie ks. dr hab. Artur Malina, prof. UŚ przedstawił referat *Znaczenie natchnienia Pisma Świętego dla jedności teologii i duszpasterstwa. Kontekst pierwszego apelu w Liście do Hebrajczyków (2,1-4)*. List do Hebrajczyków jest najstarszą zachowaną w całości homilią. Użyte w piśmie „my” sygnalizuje więź między słuchaczami a głoszącym i fakt, że również on chce przyjmować proponowane postawy. Początkowe słowa Hbr 2,1-4 dotyczą tego, co potem zostanie napisane. Uzasadnienie dla konieczności słuchania zostało wyrażone w zdaniu warunkowym (2,2-4), a jest nim nieuniknioność kary za popełnienie najcięższego grzechu – zatwardziałości serca. Autor apeluje o zwrócenie całej uwagi na głoszone słowo (2,1), a w drugim wezwaniu na samego Chrystusa (3,1). Istotna jest funkcja apeli, które są zawsze wyjaśniane. Choć istnieje rozróżnienie pomiędzy doktryną a parenezą, nie oznacza to rozdziału. W Hbr znajduje się wskazówka, by duszpasterz był zatroskany o żywą obecność natchnionego słowa w życiu wspólnoty.

Na temat *Natchnienie Apokalipsy św. Jana według dokumentu PKB „Natchnienie i prawda Pisma Świętego”* wypowiedział się ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM. Prelegent zauważył, że Ap została mocno dowartościowana w omawianym dokumencie. Zwrócono w nim uwagę na teksty mówiące o natchnieniu jedynej prorockiej księgi w NT. Mowa jest o pochodzeniu od Boga (1,1-3), przemianie Jana dokonanej przez Ducha (1,10; 4,1-2; por. 17,3; 21,10), udziale człowieka w opracowaniu przesłania prorockiego (10,9-11) i nienaruszalności księgi (22,18-19; por. Pwt 4,2; 13,11, 29,19). Podstawową zasadą natchnienia w Ap jest działanie Boga, Chrystusa, Ducha Świętego, anioła interpretatora i Jana oraz oddziaływanie wspólnoty. Ks. Karczewski dodał, że warto pytać o relację między profetyzmem ST a profetyzmem Ap, o powołanie prorockie i naturę chrześcijańskiego powołania prorockiego oraz o związki ze zgromadzeniem liturgicznym jako współuczestnikiem objawienia (12,1–13,18).

Podsumowując całą konferencję, ks. prof. Henryk Witczyk uznał ją za wielki sukces z powodu obecności gości – wybitnych specjalistów i wykładów prezentujących najnowszy dokument PKB *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*. Na koniec dyrektor INB podziękował organizatorom, prelegentom oraz słuchaczom.